

Tremex fuscicornis (Fabricius, 1887)

Rødlistet art

faktaark

Tremex fuscicornis er en av våre største vepsearter. Den karakteriseres særlig ved de korte og forholdsvis tykke antennene. Den tilhører familien bartreveys (Siricidae), men er, i motsetning til de andre norske artene i denne familien, knyttet til løvtrær. I Norge er arten bare kjent fra noen få spredte lokaliteter på Østlandet.

Status
Kategori sårbar (VU) i Norsk rødliste for arter 2010.

Registrerte funn av *Tremex fuscicornis* i Norge.

Kjennetegn

T. fuscicornis er en stor art med sylindrisk kropp. Grunnfargen er svart, bena gulbrune og årenettet i vingen er brungult. I vingenes ytterkant finnes et litt mørkere skyggefelt. Det mest karakteristiske kjennetegnet hos denne arten er de korte og forholdsvis tykke antennene. Antennene er bare omtrent så lange som brystet. Dette skiller den klart fra andre bartreveys, som har lange, slanke antenner, og forveksling med disse bør derfor ikke være mulig, basert på denne ene karakteren. Hunnens bakkropp er gulbrun med svarte tverrstriper. Hannen er svart med blålig glans, samt med noen brunaktige flekker bak øynene og på de første bakkroppsegmentene. Som hos alle treveys kan størrelsen variere betydelig, men hunnene kan bli opptil 40 mm lange. Hannene er som regel mindre.

Utbredelse

T. fuscicornis er utbredt i store deler av Europa og Asia. Med tømmer har den også blitt introdusert til Australia. I Norge ble den første gang funnet i 1991, i Hof kommune i Vestfold. Siden er det gjort noen få funn: I 1996 ble den funnet ved Langangen i Porsgrunn, i 2003 og 2006 ble den funnet i flere eksemplarer mot Svenskegrensen ved Møkern i Kongsvinger og i 2006 ble det gjort et funn i et boligområde i Pepperstad skog i Vestby. I tillegg ble et funn gjort på innsjøen Eikern mellom Hof og Øvre Eiker i 2008, hvor ett individ ble funnet flytende i vannet. Så langt er bare hunner funnet i Norge.

Biologi

I motsetning til våre andre bartreveys, er *T. fuscicornis* knyttet til løvtrær. Først og fremst bjørk og osp, men den er også oppgitt å kunne gå på en rekke andre løvtrær (alm, or, bøk, lønn, selje mfl.). Arten foretrekker sannsynligvis soleksperte, eldre, nylig døde grove løvtrær, men under spesielle forhold kan den også legge egg i levende trær. Hunnen borer eggleggingsrøret, som i hvile beskyttes av eggleggingssliren, opptil 15 mm inn i veden, som regel i den øvre delen av trestammen. Idet hun legger egg, infiserer hun samtidig treet med en sopp som fordøyer treverket. Larven kan ikke spise treverk uten soppens tilstedeværelse. Hvilken sopp det er snakk om er litt uklart, men labyrintjuke (*Cerrena unicolor*), svartrandkjuke (*Bjerkandera adusta*) og røykkjuke (*B. fumosa*) er nevnt som mulige kandidater. Larven lever dypt inni veden, og de runde, 1–2 meter lange larvegangene har en diameter på opptil 4 mm. Klekkehullet kan være 5 mm bredt. Larvens utvikling tar sannsynligvis over to år hos oss. Et interessant fenomen er at

Soleksponte habitater med tilgang på døde løvtrær, spesielt bjørk og osp, er levestedet til *Tremex fuscicornis*.

nyklekte hunner er oppgitt å kunne legge ubefruktete egg uten å gnage seg ut av treet. Voksne individer påtreffes som regel sent på året. August–september er oppgitt som flygetid, og alle norske funn er gjort i august.

Bestandsstatus

Det finnes ingen tall på bestandstørrelse for denne arten i Norge. Sannsynligvis kan arten være noe oversett, men de meget få kjente forekomstene hos oss gir økt sannsynlighet for at den skal forvinne. Liten tilgang på egnet substrat for egglegging er trolig en begrensende faktor og fjerning av løvtrær, spesielt dødt stående løvtrevirke, i skog og kantsoner antas å være en trussel for denne arten.

Referanser

Bakke, A. 1960. Utbredelsen av treveps (Hym., Xiphyridae et Siricidae) i Norge. Norsk Entomol. Tidsskr. 11, 117–120.

Bergsten, J. & Hedström, P. 2004. Korthornad vedstekel, *Tremex fuscicornis*, funnen i Lule lappmark (Hymenoptera. Siricidae). Natur i Norr, Umeå. 23 (1), 51–53.

Cederberg, B. 2001. *Tremex fuscicornis*, korthornad vedstekel. Artfaktablad. ArtDatabanken 2005-05-15.

Ehnstrøm, B. & Axelsson, R. 2002. Insektgnag i bark och ved. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Midtgaard, F. 1988. The Norwegian Siricoidea (Hymenoptera). Fauna norv. Ser. B. 35 (2), 53–60.

Midtgaard, F., Stokland, J. N. & Sverdrup-Thygeson, A. 1994. *Tremex fuscicornis*(Fabricius) (Hymenoptera, Siricidae) A new woodwasp for the Norwegian fauna. Fauna norv. Ser. B. 41, 43.